

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Sofie Vanacker

tegen

Het Laatste Nieuws, HLN.be en Bart Bartolomivis

Met een mail van 6 oktober 2016 dient mevrouw Sofie Vanacker een klacht in tegen Het Laatste Nieuws, HLN.be en journalist Bart Bartolomivis. Aanleiding is een artikel van 16 september 2016 onder de titel *Levensverhaal Ivo Staes (52). Pas na 12 stielen en 5 vrouwen durfde hij kunstenaar zijn*. Geert Van Hecke, stafmedewerker journalistieke deontologie bij De Persgroep, antwoordt met een brief van 3 november, waarop Sofie Vanacker repliceert met een mail van 6 december 2016.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 10 januari 2017. Sofie Vanacker en Koen De Vos, een vriend van Ivo Staes, woonden de hoorzitting bij. Ook Geert Van Hecke en Bart Bartolomivis waren aanwezig.

DE FEITEN

Het artikel schetst een beeld van de overleden Ivo Staes. Het beschrijft hoe hij overleed tijdens een vakantie met zijn gezin en blikt terug op zijn tekentalent, zijn werk als kunstenaar, zijn liefde voor de natuur, zijn vele jobs en zijn relaties met verschillende vrouwen.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klaagster is de weduwe van de overleden Ivo Staes. Zij noemt het artikel niet waarheidsgetrouw en zegt dat ze haar man er niet in herkent. Het artikel is kwetsend voor de nabestaanden en de journalist heeft zich niet fair gedragen.

De journalist heeft met acht mensen gesproken over haar echtgenoot, van wie er drie nog nauwelijks contact met hem hadden. De andere vijf noemen het portret niet correct. Dat komt omdat de journalist eerst met de zus van Staes gesproken heeft, met wie hij conflictueuze relatie had, wat ze overigens zelf aan de journalist gezegd heeft. Toch heeft de journalist zijn verhaallijn gebaseerd op het interview met haar en is hij van die interpretatie niet meer afgeweken, ondanks de latere interviews met klaagster en andere mensen. De journalist heeft het beeld geconstrueerd van een bohémien met een eindeloze drang naar verandering, zoals het een kunstenaar past. Wat de overige geïnterviewden vertelden moest daarin passen, ook al gaven zij een ander beeld, en van hun gesprekken zijn alleen de meest saillante passages overgenomen. De journalist wist dat er spanning was tussen klaagster en haar schoonzus en was beter niet aan zijn verhaal begonnen. Nu heeft hij alleen schade berokkend.

De journalist heeft feiten en interpretatie met elkaar vermengd en het onderscheid is niet duidelijk voor de lezer. Bovendien zijn een aantal feitelijke gegevens onjuist, zoals over het schetsen op een bierkaartje, een pijnlijke grimas op het gezicht van Staes kort voor hij stierf enz. De journalist noemt het artikel waarheidsgetrouw, maar het is 'zijn' waarheid.

De toon van het artikel is zeer suggestief. De journalist gebruikt de voorwaardelijke en de indicatieve wijs door elkaar, met nu eens citaten en dan weer niet. Op een aantal punten is de suggestieve aanpak bovendien kwetsend voor de nabestaanden. Zo schrijft hij over de twee jonge kinderen van Staes dat *'zo 'n opvoeding voor een prille vijftiger wel eens wil tegenvallen'*, zonder goed te beseffen welke impact dat heeft als de kinderen dat lezen. De journalist omschrijft de eerste vriendin van Staes als *'de liefde van zijn leven'* van wie hij na een bezoek *'met een bezwaard gemoed'* naar huis terugkeerde. Klaagster vraagt zich af waarop hij dat baseert en noemt het kwetsend om te lezen kort na de dood van haar man. Onwaar en kwetsend is ook het slot van het artikel: *'En toch had hij nog "Tschüss!" gezegd, tegen zijn eerste grote liefde, vlak voor hij met zijn gezin naar Portugal vertrok. Maar tot een beslissend Wiedersehen in Lüdenscheid zou het niet komen'*. Hiermee suggereert de journalist dat haar man haar zou verlaten voor zijn eerste vriendin, wat absoluut niet het geval was. Hij heeft het over een *beslissend Wiedersehen*, maar er was niets te beslissen, zegt klaagster.

De journalist zegt dat hij zich gebaseerd heeft op verschillende bronnen, maar het is onduidelijk wie wat gezegd heeft en de lezer kan dat in het artikel niet achterhalen.

De journalist zegt dat hij het artikel niet geschreven zou hebben als klaagster een interview geweigerd had, maar dat heeft hij vooraf niet gezegd. Hij heeft wel gezegd dat hij de zus van haar man geïnterviewd had, en klaagster vreesde dat hij zich alleen op haar verhaal zou baseren, wat gezien de conflictueuze relatie tussen haar man en zijn zus een verkeerd beeld zou geven. In de overtuiging dat een artikel onvermijdelijk was en ze het in geen geval kon tegenhouden, heeft klaagster ingestemd met een interview om een correct beeld te geven van haar man, al had ze liever in alle rust kunnen rouwen. Als de journalist vooraf had gezegd dat er geen artikel zou komen als ze niet meewerkte, had klaagster naar eigen zeggen zeker geen interview gegeven.

Na het interview vroeg klaagster om het artikel voor publicatie te mogen nalezen. De journalist stemde daarmee in, maar is zijn belofte niet nagekomen

Het Laatste Nieuws noemt *Levensverhaal* een format dat uitgaat van de herkenbaarheid en universaliteit van de waarden waar de overledene voor stond. In dat kader heeft de journalist op basis van uren interviews met een brede waaier van getuigen een gebalanceerd portret van Ivo Staes geschetst. Hij heeft daarbij geen enkele bron laten prevaleren, maar heeft wel gemerkt dat het een geworstel was tussen verschillende partijen die elkaar zwart maakten. Om niemand te kwetsen heeft hij de scherpste kanten laten vallen of gepolijst. Het is niet omdat het portret afwijkt van wat klaagster verteld heeft, dat de journalist het levensverhaal zomaar vrijelijk geïnterpreteerd en geframed heeft. In de tekst staat ook nergens het woord bohémien. Het is evenwel onvermijdelijk dat mensen achteraf zeggen dat ze sommige dingen nog niet wisten. Dé waarheid bestaat niet, maar het verhaal is wel waarheidsgetrouw en alles wat vermeld wordt, komt van minstens twee onafhankelijke bronnen. Dat die bronnen niet vermeld worden, is omdat dit niet relevant is voor de lezer.

De journalist heeft vooraf aan klaagster gezegd wie hij allemaal zou interviewen, en klaagster had kunnen weten dat als zij niet meewerkte er geen artikel zou komen, aangezien zij een cruciale bron was. De zus van Staes had de journalist afgeraden om ook klaagster te interviewen, maar hij heeft dat wel gedaan omdat hij het zijn beroepsethische plicht vond. Maar als klaagster een interview geweigerd had, was er geen artikel geweest.

De journalist heeft ook duidelijk gezegd dat zijn artikel geen interview zou zijn, maar een portret op basis van getuigenissen. Dat gaat over het hele leven van Staes en niet alleen over de laatste twaalf jaar die hij samen was met klaagster. Ook de turbulente jaren voordien komen aan bod. Anders dan klaagster beweert, is de schets van de laatste twaalf jaar niet denigrerend. Zo schrijft de journalist onder meer dat Staes *'met zo 'n jonge vrouw wou en zou leven'* en dat hij in die periode eindelijk zijn weg vond en volwaardig kunstenaar kon zijn.

De journalist heeft, ondanks de gemaakte afspraken, het artikel niet ter voorinzage naar klaagster gestuurd, en ook niet de zus van haar man. Hij wou niet in een familiehetze terecht komen en wist dat hij niet tot een compromis-artikel zou kunnen komen. Daarom wilde hij de publicatie laten afhangen van zijn eigen, onafhankelijke en professionele oordeel.

De krant kan het kwetsende karakter van de passage over de opvoeding van kinderen moeilijk vatten. Er staat niet dat Staes opzag tegen de opvoeding van zijn kinderen, maar wel in algemene bewoordingen dat het voor iemand met fysieke problemen op oudere leeftijd geen evidentie is om jonge kinderen groot te brengen. Bovendien wordt de passage meteen gecorrigeerd door de quote: *'Gelukkig heb ik een jonge vrouw'*, wat de meerwaarde en het talent van klaagster als moeder in de verf zet.

De krant spreekt ook tegen dat de slotparagraaf suggereert dat Staes zijn vrouw wou verlaten voor zijn eerste vriendin. Als klaagster dat erin leest, berust dat op haar eigen interpretatie. De journalist schrijft immers over die vriendin *'dat ook daar niet te vinden was waarnaar hij al zo lang zocht'* en besluit dat het *'niet tot een beslissend Wiedersehen zou komen'*.

Ten slotte noemt de krant het nonsens dat de journalist twee getuigen onvoldoende goed begrepen zou hebben omdat ze Frans en Duits praatten, zoals klaagster beweert.

BESLISSING

Het artikel past in de rubriek Levensverhaal, die wekelijks het portret schetst van iemand die recent overleden is. In dit artikel schetst de journalist een portret van de overleden echtgenoot van klaagster aan de hand van acht getuigenissen, die volgens beide partijen sterk uit elkaar liepen. Of het eindresultaat een waarheidsgetrouw beeld van de overledene oplevert, kan de Raad niet beoordelen.

De journalist contacteerde klaagster enkele weken na het overlijden van haar man. Hij noemt haar getuigenis cruciaal en zegt dat het artikel er niet gekomen zou zijn als zij een interview geweigerd had. Maar dat heeft hij haar op dat moment niet gezegd. Gezien de rouwperiode en de kwetsbare positie waarin klaagster zich bevond en gezien de conflictueuze relatie van haar overleden man met zijn zus, die ook over hem getuigde, was het nochtans aangewezen om dat wel te doen en om klaagster duidelijk informeren over de consequenties van haar keuze om al dan niet mee te werken. Zo vraagt artikel 15 van de code om loyale methodes te gebruiken om informatie te bekomen en daarbij extra rekening te houden met mensen in een kwetsbare situatie.

Ondanks de gemaakte afspraak om het artikel vóór publicatie ter inzage te bezorgen aan klaagster, is de journalist die afspraak niet nagekomen, wat indruist tegen artikel 21 van de code dat zegt dat een journalist gemaakte afspraken over voorinzage dient na te leven.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is deels gegrond, enerzijds wat betreft de communicatie met klagster gezien de kwetsbare situatie waarin ze zich bevond, en anderzijds wat betreft het naleven van de afspraken over voorinzage.

Brussel, 9 februari 2017